

เกณฑ์ความคุ้มค่าต่อ 1 ปีสุขภาวะ คืออะไร และมีค่าเท่าใด

เกณฑ์ความคุ้มค่าที่ใช้ประกอบการพิจารณาคัดเลือกยาเข้าในบัญชียาหลักแห่งชาติในปี 2556 คือ 160,000 บาทต่อปีสุขภาวะ ยาใดที่มีต้นทุนต่อ 1 ปีสุขภาวะต่ำกว่านี้จัดว่าเป็นยาที่มีความคุ้มค่า จึงมีข้อสงสัยว่าเกณฑ์ความคุ้มค่านี้อสอดคล้องกับมุมมองของประชาชนจริงหรือไม่? ที่จริงแล้ว 1 ปีสุขภาวะของคนไทยมีค่าเท่าใด ผลการศึกษาพบว่า 1 ปีสุขภาวะของคนไทยมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์ความคุ้มค่าที่กำหนด คือ ตั้งแต่ 113,000 บาท ถึง 325,000 บาท ทั้งนี้แบ่งเป็น 2 กรณี คือ หากการรักษาด้วยยานั้นช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตแต่ไม่เพิ่มระยะเวลาการมีชีวิต 1 ปีสุขภาวะจะมีค่าใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่กำหนด แต่ในกรณีที่ยานั้นช่วยให้ผู้ป่วยระยะสุดท้ายมีชีวิตต่อไปโดยไม่เพิ่มคุณภาพชีวิต 1 ปีสุขภาวะจะมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ในปัจจุบัน จากผลการศึกษาที่พบว่า 1 ปีสุขภาวะมีค่าไม่เท่ากันในแต่ละสถานการณ์ เกณฑ์ความคุ้มค่าจึงควรมีความแตกต่างกันโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

ปีสุขภาวะ - เกณฑ์ความคุ้มค่าของคนไทยมีค่าเท่าใด

ปีสุขภาวะ เป็นวิธีการวัดผลลัพธ์ที่คำนึงถึงทั้งจำนวนเวลาการมีชีวิตและคุณภาพของการมีชีวิต โดย 1 ปีสุขภาวะ หมายถึง 1 ปีที่มีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ปีสุขภาวะ นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินเทคโนโลยีด้านสุขภาพเพื่อพิจารณาว่า ยาหรือเทคโนโลยีใดจะคุ้มค่ากว่ากัน งานวิจัยเรื่อง การประเมินคุณค่าของสังคมต่อเพดานความคุ้มค่าในประเทศไทย โดย HITAP พบว่า คนไทยยอมจ่ายเพื่อเพิ่ม 1 ปีสุขภาวะที่ได้มาจากการยืดเวลาชีวิตมากกว่าการเพิ่มคุณภาพชีวิต โดย 1 ปีสุขภาวะที่ได้จากการยืดเวลาชีวิตมีค่าเท่ากับ 195,000 - 325,000 บาทหรือคิดเป็น 1.2 - 2.0 เท่าของจีดีพีต่อหัวประชากร* ส่วน 1 ปีสุขภาวะที่ได้จากการเพิ่มคุณภาพชีวิต คนไทยยอมจ่ายประมาณ 113,000 - 156,000 บาท หรือคิดเป็นประมาณ 0.68 ถึง 0.95 เท่าของจีดีพีต่อหัวประชากร

คนไทยยอมจ่ายเพื่อยืดเวลามากกว่าเพิ่มคุณภาพชีวิต

แบบที่ 1

1 ปีสุขภาวะ (QALY) ในสถานการณ์ที่การรักษาเป็นการยืดเวลาออกไปอีก 10 ปี

0.1 ค่าอรรถประโยชน์ 0.1

195,000 - 325,000 บาท (1.2 - 2.0 เท่าของจีดีพีต่อหัวประชากร)

แบบที่ 2

1 ปีสุขภาวะ (QALY) ในสถานการณ์ที่การรักษาช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิต

0.1 ค่าอรรถประโยชน์ 0.6

113,000 - 156,000 บาท (0.68 - 0.95 เท่าของจีดีพีต่อหัวประชากร)

*ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร (Gross Domestic Product per Capita, GDP/Capita)

ทำความเข้าใจกับปีสุขภาวะ

ปีสุขภาวะ

“ปีสุขภาวะ” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Quality-Adjusted Life Year หรือที่เรียกกันย่อๆ ว่า QALY ถ้าแปลตรงตัวหมายถึงปีที่ทำการปรับด้วยคุณภาพชีวิต

? ปีสุขภาวะ

1 ปีสุขภาวะ หมายถึง 1 ปีที่อยู่อย่างมีคุณภาพที่ดีที่สุด หรือ 1 ปีที่อยู่อย่างแข็งแรงสมบูรณ์ที่สุดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

การคำนวณปีสุขภาวะ

การทำปีสุขภาวะ คำนวณได้โดย

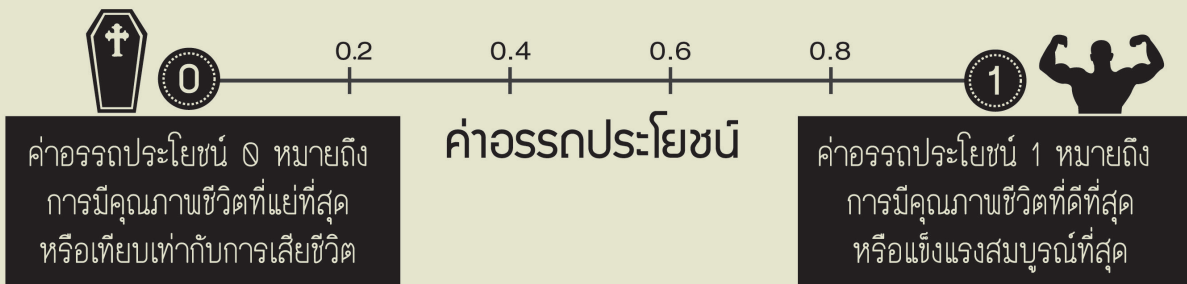
ค่าคุณภาพชีวิต
วัดในรูปของอรรถประโยชน์ (Utility)

จำนวนปี
ที่จะมีชีวิตอยู่

เช่น นาย ก จะมีชีวิตอยู่ได้อีก 10 ปี โดยมีค่าอรรถประโยชน์เท่ากับ 0.8 จำนวนปีสุขภาวะของนาย ก คือ 8 ปี (0.8 x 10) กล่าวคือ แม้นาย ก จะอยู่ได้อีก 10 ปี แต่ถ้าเทียบเป็นการอยู่อย่างมีคุณภาพที่ดีหรือปีสุขภาวะแล้ว นาย ก จะอยู่ได้เป็นจำนวน 8 ปีเท่านั้น

1 ปีสุขภาวะที่ได้มาหลายกรณี เช่น			
1	การทำให้ผู้ป่วยที่เสียชีวิตซึ่งมีค่าอรรถประโยชน์ 0 ฟื้นกลับมามีชีวิตอีก 10 ปีด้วยค่าอรรถประโยชน์ 0.1	- x 10 ปี ที่จะมีชีวิตอยู่	= 1 ปีสุขภาวะ
2	การทำให้ผู้ป่วยซึ่งมีค่าอรรถประโยชน์ 0.1 มีค่าอรรถประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็น 0.6 แต่อยู่ได้ 2 ปีเท่าเดิม	- x 2 ปี ที่จะมีชีวิตอยู่	= 1 ปีสุขภาวะ
3	การทำให้ผู้ป่วยที่มีค่าอรรถประโยชน์ 0.8 มีค่าอรรถประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็น 1 แต่อยู่ได้ 5 ปีเท่าเดิม	- x 5 ปี ที่จะมีชีวิตอยู่	= 1 ปีสุขภาวะ
4	การทำให้ผู้ป่วยซึ่งมีค่าอรรถประโยชน์ 0.1 มีชีวิตอยู่อีก 10 ปีด้วยค่าอรรถประโยชน์ 0.1 ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่	x 10 ปี ที่จะมีชีวิตอยู่	= 1 ปีสุขภาวะ

จากตัวอย่างในกรอบสีเขียวจะเห็นได้ว่า กรณีที่ 2 และ 3 เป็นตัวอย่างของสถานการณ์ที่ยาหรือเทคโนโลยีทางการแพทย์ช่วยทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยดีขึ้น (improved quality of life) โดยไม่ได้ยืดระยะเวลาการมีชีวิตอยู่ ในขณะที่กรณีที่ 1 และ 4 เป็นการช่วยชีวิตผู้ป่วยให้กลับมาใช้ชีวิตยืนยาวขึ้นหรือเพิ่มระยะเวลาของการมีชีวิต โดยที่กรณีที่ 4 จะมีลักษณะคล้ายสถานการณ์ที่ยาหรือเทคโนโลยีช่วยยืดชีวิตในผู้ป่วยระยะสุดท้ายซึ่งมีอาการป่วยค่อนข้างรุนแรง มีคุณภาพชีวิตต่ำให้มีชีวิต

ยืนยาวขึ้น (extended life in terminal illness) โดยไม่ได้เพิ่มระดับคุณภาพชีวิต

ในปัจจุบันปีสุขภาวะเป็นหน่วยวัดผลลัพธ์ทางสุขภาพที่มีการใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินความสำเร็จของยาหรือมาตรการต่างๆ ในทางคลินิกตลอดจนการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากเป็นผลลัพธ์ที่ครอบคลุมทั้งมิติในเชิงปริมาณซึ่งวัดในรูปของจำนวนปีที่จะมีชีวิตอยู่และมิติในเชิงคุณภาพซึ่งในที่นี้หมายถึงคุณภาพชีวิต

คุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่า.... เกี่ยวข้องอย่างไรกับปีสุขภาวะ?

ในการตัดสินใจว่าควรบรรจุกายหรือเทคโนโลยีทางการแพทย์ใดๆ เข้าไว้ในชุดสิทธิประโยชน์ในระบบประกันสุขภาพของรัฐบาลนั้นจำเป็นต้องมีการคำนึงถึงปัจจัยหลายๆ ด้าน ทั้งในด้านของประสิทธิผล ความปลอดภัย จริยธรรม ความเสมอภาค ผลกระทบเชิงงบประมาณ รวมถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ สำหรับความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์นั้น ยาหรือเทคโนโลยีที่ใช้ต้นทุนต่ำกว่าเกณฑ์ 1 ปีสุขภาวะที่กำหนดจัดว่าเป็นยาหรือเทคโนโลยีที่มีความคุ้มค่า โดยเกณฑ์ที่ใช้กำหนดความคุ้มค่าในสหราชอาณาจักรคือ 20,000 - 30,000 ปอนด์ต่อปีสุขภาวะ กล่าวคือ ยาหรือมาตรการใดๆ ที่สามารถทำให้ปีสุขภาวะของผู้ป่วยเพิ่มขึ้น 1 ปีโดยใช้ต้นทุนต่ำกว่า 20,000 - 30,000 ปอนด์จัดว่าเป็นเทคโนโลยีที่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ สำหรับในสหรัฐอเมริกาเกณฑ์ความคุ้มค่าที่นิยมใช้อ้างอิงคือ 50,000 เหรียญสหรัฐ

ต่อปีสุขภาวะ สำหรับประเทศไทยเกณฑ์ความคุ้มค่าที่คณะกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติใช้ประกอบการพิจารณาคัดเลือกยาเข้าในบัญชียาหลักแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2556 คือ 160,000 บาทต่อปีสุขภาวะ หรือประมาณ 1.2 เท่าของรายได้มวลรวมประชาชาติ (Gross National Income) นั้นเอง

อย่างไรก็ดีในปัจจุบันมีข้อสงสัยว่าเกณฑ์ความคุ้มค่าที่ใช้กันในแต่ละประเทศนั้นสอดคล้องกับมุมมองของประชาชนจริงหรือไม่? ที่จริงแล้วคนไทยยินดีที่จะจ่ายกี่บาทเพื่อให้ได้มาซึ่ง 1 ปีสุขภาวะ? เกณฑ์ความคุ้มค่าที่ใช้ควรเป็นค่าคงที่ในทุกๆ กรณีหรือไม่? กล่าวคือ ในกรณีที่การรักษาเป็นการยืดชีวิต แต่ไม่เพิ่มคุณภาพชีวิต จะมีค่า 1 ปีสุขภาวะเท่ากับในกรณีที่การรักษาเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตแต่ไม่ยืดชีวิตหรือไม่

ยาหรือเทคโนโลยีใดที่ใช้ต้นทุนต่ำกว่าเกณฑ์ 160,000 บาทต่อ 1 ปีสุขภาวะจัดว่าเป็นยาหรือเทคโนโลยีที่มีความคุ้มค่า

การค้นหาค่าความเต็มใจจ่ายต่อปีสุขภาวะ

ปี พ.ศ.2555 ทีมวิจัยจากโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP) ร่วมกับทีมวิจัยจากประเทศเกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและมาเลเซีย ซึ่งเป็นสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือด้านการประเมินเทคโนโลยีในเอเชียหรือ HTAsiaLink ได้ร่วมกันดำเนินการวิจัยเพื่อหาค่าความเต็มใจจ่ายต่อปีสุขภาวะของประชากรหรือหาค่าของ 1 ปีสุขภาวะขึ้น

สำหรับในประเทศไทยได้มีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประชากรไทยใน 11 จังหวัดจำนวน 4,320 คน เพื่อหาค่าความเต็มใจจ่ายต่อปีสุขภาวะของคนไทยในสถานการณ์ต่างๆ

ผลการศึกษา พบว่าคนไทยยอมจ่ายเพื่อ 1 ปีสุขภาวะที่ได้มาจากการยืดเวลาชีวิตมากกว่า 1 ปีสุขภาวะที่ได้มาจากการเพิ่มคุณภาพชีวิต โดย 1 ปีสุขภาวะที่ได้จากการยืดเวลาชีวิตมีค่าเท่ากับ 195,000 ถึง 325,000 บาท หรือคิดเป็น 1.2 - 2.0 เท่ากับจีดีพีต่อหัวประชากร ส่วน 1 ปีสุขภาวะที่ได้จากการเพิ่มคุณภาพชีวิต คนไทยยอมจ่ายประมาณ 113,000 ถึง 156,000 บาท หรือคิดเป็นประมาณ 0.68 ถึง 0.95 เท่าของจีดีพีต่อหัวประชากร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลงานวิจัยชิ้นนี้สรุปได้ว่า 1 ปีสุขภาวะของคนไทยมีค่าตั้งแต่ 113,000 บาท ถึง 325,000 บาท ขึ้นกับบริบทของการได้มาซึ่ง 1 ปีสุขภาวะ ทั้งนี้ 1 ปีสุขภาวะสำหรับสถานการณ์ ที่การรักษาช่วยเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตแต่ไม่เพิ่มระยะเวลาการมีชีวิตนั้นมีค่าใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่คณะกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักใช้อยู่ในปัจจุบันคือ 160,000 บาทต่อปีสุขภาวะ อย่างไรก็ตาม สำหรับคนไทยนั้น 1 ปีสุขภาวะในสถานการณ์ที่การช่วยยืดชีวิตในการป่วยระยะสุดท้ายโดยไม่เพิ่มคุณภาพชีวิตนั้นมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์ความคุ้มค่าอาจจำเป็นต้องมีความแตกต่างโดยการพิจารณาถึงความเหมาะสมใจแต่ละสถานการณ์ไป

ผู้เขียน

ผศ. ดร. มนทร์ธม์ ถาวรเจริญทรัพย์
ที่ปรึกษานักวิจัย
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

นางสาวสุมาลัย สมพิทักษ์
ผู้ช่วยวิจัย
โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

นายสุรเดช ดวงทิพย์สิริกุล
ผู้ช่วยวิจัย
โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

Policy Brief อื่น ๆ
ที่น่าสนใจในปี 2557

ให้เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือด
ด้วยตนเองแก่ผู้ป่วยเบาหวาน..

คุ้มหรือไม่?

ตรวจกรองอาการ
ดาวนีย์ในหญิง
ตั้งครรภ์
ทุกราย เป็นไปได้

ความปิดกั้นการ
โครงสร้างของโครโมโซม:
คุ้มค่าที่จะป้องกัน

GSP และการเจรจาเขตการค้าเสรี
อาจไม่มีผลกระทบรุนแรงต่อการค้าและการลงทุนของไทย

MS/MSIเทคโนโลยีตรวจหลาย
โรคพันธุกรรมได้ในครั้งเดียว:
คุ้มค่าหรือไม่
หากใช้ตรวจเด็กทารกไทยทุกคน

บริหารจัดการระบบ
วิจัยอย่างมีคุณภาพ
เพื่อสุขภาพที่ดีของ

คนไทย

ผลกระทบจากการ
ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไทย

LHRH analogues
ยาใหม่ คุ้มค่า รักษา
มะเร็งต่อมลูกหมาก
โดยไม่ต้องตัดทิ้ง

ติดตาม Policy Brief ปีก่อนหน้านี้ได้ที่
www.hitap.net

ติดตามรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ที่
<http://www.hitap.net/research/wtpqaly-thailand/>

เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการประเมินคุณค่า
ของสังคมต่อเพดานความคุ้มค่าในประเทศไทย (Assessing
a societal value for a ceiling threshold in Thailand) โดย

- ผศ. ดร. ภญ.มนทร์ธม์ ถาวรเจริญทรัพย์
- ภญ.พัทรา ลิขิตวงศ์
- สุรเดช ดวงทิพย์สิริกุล
- สุมาลัย สมพิทักษ์
- ดร. นพ.ยศ ตีระวัฒนานนท์

ติดต่อ:

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
อาคาร 6 ชั้น 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
อำเภอเมือง นนทบุรี 11000

โทรศัพท์: 02-591-8161, 02-590-4375 และ 02-590-4549

โทรสาร: 02-590-4374 และ 02-590-4369

อีเมล: hitap@hitap.net

เว็บไซต์: www.hitap.net

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

